

NASTAJANJE PRVE GLASBENE ŠOLE V SLOVENSKI ISTRI

Marija GOMBAČ

Center za glasbeno vzgojo Koper, SI-6000 Koper, Gallusova 2
e-mail: Marija.Gombac@guest.arnes.si

IZVLEČEK

Prispevek obravnava kulturni, zlasti pa glasbeni utrip po drugi svetovni vojni v Kopru in ustanovitev prve slovenske glasbene šole v Slovenski Istri. Razdeljen je na tri tematska poglavja. Prvo obravnava čas in razmere, v katerih so v Portorožu ustanovili glasbeno šolo. Drugo predstavlja življenje in delo Srečka Kumarja, ustanovitelja šole. Tretje pa se dotakne koncertnega življenja v Kopru po drugi vojni, pomembnosti Glasbene šole pri oblikovanju kulturnega utripa in seže do ustanovitve Društva prijateljev glasbe Koper. Avtorica se je pri raziskovalnem delu opirala zlasti na vire, ki datirajo v obravnavani čas, in na pripoved tistih, ki so takratni čas sami soustvarjali in nanj tudi vplivali.

Ključne besede: glasba, šolstvo, Slovenska Istra, Koper

IZ PESMI V GLASBENO ŠOLO

"Z odlokom Istrskega okrožnega ljudskega odbora z dne 21. XII. 1948 je bila ustanovljena Glasbena šola v Portorožu... Proračun sta sestavila prof. Lucijan Janež in prof. Srečko Kumar in ga predložila Odseku za prosveto, ki ga je sprejel in odobril 1. XII. 1948..."

16. decembra so v dvorani hotela Piran slavnostno odprli Glasbeno šolo... Res je bilo to prvo šolsko leto nabitó polno težav, vendar je 74. učencev uspešno opravilo letne izpite. Pouku klavirja in glasbene teorije se je v zadnjih mesecih prvega šolskega leta pridružila še violina, ki jo je poučevala Ana Zupan. Šola je imela v uporabi (ne v lasti!) sedem klavirjev, nevrednih tega imena, ki pa so v skrajni sili vendarle služili namenu.

Kar predstavljam si pokojnega Srečka Kumarja z njegovo eruptivno naravo in z njegovim glasbenim fanatizmom, ko sešteva plus in minus in je minus večji od plusa. Kaj storiti? Pritegniti pozornost ljudi, razgibati glasbeno življenje, ustanoviti pevski zbor in oddelek za balet, prirejati pevovodske tečaje. Rezultat je bil kmalu tu: petnajst večjih in manjših nastopov samo v tem šolskem letu! Vendar pa ugotovi ravnatelj na zaključni šolski konferenci, da je nujno pridobiti za šolo še tri glasbenike..., ustanoviti učiteljski pevski zbor in prirediti pevovodski tečaj za učitelje tečajnike, popraviti in urediti prostore v vili S. Marco, napeljati vodovod in urediti

sanitarije, nabaviti opremo in godalne instrumente." (Lovec, 1969, 5-7)

Zgodovina Glasbene šole Koper se je torej začela pisati v Portorožu leta 1948, ko so odobrili in sprejeli njen proračun. Šestnajst dni pozneje je bila v Piranu že slavnostna otvoritev. Tako je bila ustanovljena prva glasbena šola v Slovenski Istri, ki danes, petdeset let pozneje, kliče k obuditvi spomina na dogodka in na ljudi, ki so tedaj zaorali v ledino glasbenega šolstva.

Tudi na Primorskem in v Slovenski Istri so po drugi svetovni vojni "začeli obnavljati skoraj vse šole, ki so nastale v času Avstro-Ogrske in Italije. Slovenske šole so nastajale v obalnih mestih in njihovi okolici, kjer so prej delovale samo italijanske. Pozneje so odpirali nove šole še v urbanih središčih, ki so se zaradi priseljevanja iz zaledja in iz drugih krajev Jugoslavije stalno širila." (Beltram, 1997, 203)

Koper je po podpisu mirovne pogodbe z Italijo leta 1947 postal na podlagi devinskega sporazuma sedež cone B Svobodnega tržaškega ozemlja pod jugoslovansko upravo. V tistem času je bilo težko načrtovati in spodbujati vsestranski razvoj tega območja. "Koncertnih prireditev še nismo videli, niti pevskih niti godalnih. Niti zamisliti si ne morete, kako hvaležno bi koprška publika sprejela tak ali podoben koncert, kakor je bil pred nekaj tedni v Trstu..." je zapisal neznani avtor leta 1950. (Istrski tednik, 1950, 6)

Šele po podpisu Londonskega memoranduma, oktobra 1954, ki je cono B dodelil Jugoslaviji, se je začelo obdobje vsestranskega razvoja in preobrazbe tudi na področju organiziranega izobraževanja in vsestranskega kulturnega življenja. Šele deset let po koncu vojne pa so lahko Koprčani neposredno prisluhnili muziciranju na odru, ki je bilo plod prijateljevanja nekaterih glasbenikov in mladih učiteljev glasbene šole z uveljavljenimi glasbeniki. Vladimir Lovec, Miroslav Logar, Maksimilijan Skalar, Ivan Silič, Ivan Šček, Ubald Vrabec, Vasilij Mirk... pa so pomembna imena, ki so v tistem času pomagala oblikovati glasbene dogodke v Kopru.

Morda koncertov res ni bilo veliko, zato pa se je društvena dejavnost na vaseh in v mestih že takoj po vojni naglo obnavljala. Ustanavljali so folklorne, tamburaške, harmonikarske, recitacijske, lutkovne, zborovske in druge skupine. Zaživela so nekatera pred in med vojno prepovedana društva; nastajala so nova. "Prosvetna društva so začela rasti kot gobe po dežju. Leta 1945 je bilo 7 prosvetnih društev s 594 člani, leta 1951 pa je bilo 31 prosvetnih društev s 3300 člani. S takim porastom števila prosvetnih društev je bilo vedno bolj pereče vprašanje kadrov. Ni bilo pevovodij, režiserjev. SHPZ je organizirala pevovodske tečaje. Kandidati so si pridobili toliko znanja na klavirju, da so lahko igrali posamezne glasove zborovske partiture, drugi celo štiriglasno partituro. Odlično znanje so si pridobili v intonaciji, tako da so zmogni poučevati diatonsko zložene pesmi v violinskem in basovskem ključu tudi brez instrumenta. Zasluga, da smo pri nas organizirali pevovodske tečaje in na njih za prvo silo izvežbali precejšnje število pevovodij, gre predvsem tov. prof. Kumarju Srečku. S tem, ko je sedaj v Kopru glasbena šola in v njenem okviru učiteljski zbor, je napravljen velik korak. Česar pevovodje si niso pridobili na tečajih, si bodo sedaj v glasbeni šoli." (Istrski tednik, 1951b, 5)

Ne bo odveč, če si osvežimo spomin z razmišljanjem neznanih avtorjev, ki še kako nazorno prikazujejo, kakšna glasbena miselnost je vladala po drugi svetovni vojni na naših tleh in v kakšnih časih in razmerah se je rojevalo novo glasbeno življenje: "Glasba postaja vedno bolj zapletena in nerazumljiva... Skladatelji se preveč oddaljujejo od poslušalstva. Na področju orkestrske glasbe uvajajo nove, nenavadne in popolnoma neužitne kombinacije zvočnih barv. Besedila so velikokrat povsem negativnega značaja. Taka glasba kvari, okuža in moralno tlači ter vznemirja... Radi takega stanja na poprišču resne glasbe pridobiva na popularnosti vedno bolj tako zvana lahka, zabavna glasba, ki pa je tudi postala že prej kot lepa in plemenita. Spomnimo se samo na improvizirano plesno glasbo s pokvarjeno, neduhovito in preračunano melodiko ter čudne, tuje ritme! Najlepše pri tem pa je to, da kvari ta plehka, čeprav včasih pikantna muzika, glasbeni okus in zdravo razsodnost o lepem in dobrem.

V to svrho priporoča kongres skladateljem, naj se vr-

nejo k narodni kulturi svoje zemlje ter posvečajo več pozornosti glasbenim oblikam določene vsebine in naj postanejo tako koristni učitelji svojim narodom." (Soča, 1949, 3)

"Fašizem je pri nas uvedel takoiimenovano jazz-bandsko kulturo. Uvedel jo je zaradi tega, da bi mladino zastrupil in iztrebil. Upajmo, da se je z njo okužil samo del naše mladine. Ni dvoma, da je ta del več ali manj mrtva gruda za javnost, za prizadevanje, da bi šli naprej... to je bolest, to je težka zavora v našem prosvetnem življenju. Mladina, ki ji je jazz-bandaska kultura ideal, je za narod izgubljena. To je težka rana na našem telesu. Toliko nevarnejša, ker je mladina naša prihodnost..." (Primorski dnevnik, 1951, 5)

Marca leta 1948, torej devet mesecev pred uradno ustanovitvijo glasbene šole, je Primorski dnevnik priobčil zapis o prosvetni konferenci v Portorožu, na kateri so "obravnavali tudi glasbeni sektor in to o pevskih in dramskih društvih ter o predavanjih. Da bi se delo poživilo, so tovariši predlagali ustanovitev več mladinskih in pionirskih pevskih zborov in izmenjavo teh, oziroma gostovanje. Ustanovili bodo nove pevske zборе, ki jih bo nadzoroval tov. Srečko Kumar, ki bo obenein tudi predaval o 'Ljudski glasbi'. Glede otvoritve pevovodskega tečaja v Portorožu je tov. Srečko Kumar javil, da je bil do sedaj slab odziv in je priporočal, naj prosvetna društva pošljejo svoje kandidate. Ker večini zavira obisk tega tečaja poljsko delo, naj bi gojence udarniško nadomestili, ali pa naj bi odbori plačali njihovo delo doma." (Kalan, 1948, 2)

"Prvi praznik slovenske pesmi" je bil v Kopru 11. aprila 1948, ko je dvanajst pevskih zborov iz Slovenske Istre tekmovalo za najboljši slovenski pevski zbor v Istri. Med člani komisije najdemo tudi Srečka Kumra. V Primorskem dnevniku je neznani avtor tedaj zapisal, da smo v zborovskem petju "dosegli uspehe, ki jih ne zmorejo največje države na svetu," (Primorski dnevnik, 1948a, 4) in da so "po sili zatrti prosvetna društva in pevski zbori zopet oživeli. Ko bodo prišli iz pevovodskega tečaja v Portorožu novi pevovodje, se bo raven naših zborov še dvignila. Za to se posebno zanima znani mojster in strokovnjak, Srečko Kumar, ki vodi pevovodski tečaj v Portorožu in pomaga pevskim zborom v Piranščini." (Primorski dnevnik, 1948, 2)

Gospodarski obnovi je torej z leti sledil tudi razmah šolstva, kulture, umetnosti in - tudi glasbe. "Začeti je bilo treba takorekoč iz nova," lahko beremo v takratnem časopisu. "Dejstvo je, da je Slovenska Istra najbolj zaostali del Slovenije. Edino tu so še nepismeni..." (Primorski dnevnik, 1948, 2) Pisci so vedno znova poudarjali, da so za dvig kulturne ravni najpomembnejši šola, knjiga, časopis, stencas, večerni tečaji, prosvetna društva, knjižnice: "Velika važnost se polaga s strani mnogih državnih oblasti predvsem glasbi. Organizacija in uvajanje nižjih glasbenih šol po središčih in večjih vaseh podoželja seznanja široke ljudske sloje z glasbo." (Soča, 1949, 3)

Spomladi 1948 je Srečko Kumar vodil pevovodski

tečaj, decembra pa je postal ravnatelj prve slovenske glasbene šole v Portorožu. "Glasbena šola v Portorožu je dala pod Kumrovim večjim vodstvom vrsto pevovodij, ki so začeli obnavljati vaške pevske zборе. Tov. Srečko Kumar nastopa v tem času z učiteljskim pevskim zborom, ki pomeni prvi kvaliteten nastop z domačimi močmi." (Istrski tednik, 1952, 5) Zavedati pa se moramo, da so imele prosvetne prireditve v tem času še vedno značaj partizanskih mitingov, saj so v njih prizadevanju po slovenizaciji obalnega prostora celo piranskega skladatelja Giuseppa Tartinija prekrstili v Jožefa Tartinija.

SREČKO KUMAR - OBLIKOVALEC GLASBENEGA UTRIPA

Dirigent, pedagog in pianist Srečko Kumar je bil ena izmed najbolj izstopajočih osebnosti tako na področju primorskega zborovskega petja kot celotnega primorskega glasbenega šolstva. Z bogatimi glasbenimi izkušnjami in organizacijskimi sposobnostmi je od prve svetovne vojne pa vse do smrti krojil glasbeni utrip marsikaterega kraja na Primorskem, v Sloveniji in tudi v bivši Jugoslaviji.

Rodil se je 9. aprila 1888 v Kojskem v Goriških Brdih. Po končani ljudski šoli je obiskoval nekaj razredov gimnazije v Gorici in leta 1909 končal učiteljske v Kopru. Po diplomi iz klavirja leta 1913 na konservatoriju v Trstu je odšel na izpopolnjevanje v Leipzig k pianistu Josephu Pembauerju (1913/14 in 1918/19). Leta 1919 se je vrnil na že okupirano Primorsko in leto pozneje ustanovil najmočnejši steber glasbene prosvete Slovenskega primorja - Učiteljski pevski zbor. Pod italijansko fašistično oblastjo je bilo slovenskim kulturnikom kmalu jasno, da postajajo tla vedno bolj vroča. Učitelje so izganjali, slovenska kulturna društva prepovedali, zapirali so slovenske šole... Zato je Kumar v šolskem letu 1923/24 odšel v Ljubljano, kjer je dirigiral zboru Glasbene matice in poučeval klavir. S skladateljem Emilom Adamičem je leto kasneje tudi v Ljubljani ustanovil Učiteljski pevski zbor, nato pa v Zagrebu ob delu na glasbeni akademiji in v uredništvu revije Jugoslovanski glasbenik vodil pevski zbor Kolo.

Kumar je bil pobudnik izdaje bogate pesmarice za mladino z naslovom *Otroške pesmi*, leta 1920 je uredil zbirko skladb za mešani in moški zbor *Prvi plameni*, leta 1933 pa je izdal prvo mladinsko zborovsko revijo *Grlica*, pri kateri so sodelovali vsi pomembni jugoslovanski skladatelji. Leta 1936 se je preselil v Beograd, kjer je poučeval na gimnaziji in vodil učiteljski zbor Josip Marinković. Po drugi vojni se je vrnil v rodno Kojsko, kjer je ustanovil dekleški pevski zbor Soča.

Po preselitvi na Obalo februarja leta 1948 je Kumar prevzel pevski zbor italijanskega prosvetnega društva v Portorožu, v Piranu je vodil zbor Pomorske srednje šole, v Kopru pa ustanovil Učiteljski pevski zbor. Razmišljal je o ustanovitvi istrske Glasbene matice, koncertne poslovalnice, razmnoževalnice za notno literaturo, potem

Šolsko leto	Prejeto	Šolski	Zadatek
1950/51	Prejeto	22704650	22686995
7319	Mojo		51-
7478	Moje		97-
7578	Prispevek mojstva		15-
7678	Prispevek za mojstvo		12-
7778	Prispevek		14-
		22704650	22686995
		22705675	
	V blagajni ostalo	= 0 =	

Sl. 1: 'Knjigovodstvo' v šolskem letu 1950/51.

Fig. 1: "Bookkeeping in the school year 1950/51."

pa je v Portorožu ustanovil prvo slovensko glasbeno šolo v Slovenski Istri.

Dan po odloku o njeni ustanovitvi je bil v Primorskem dnevniku že objavljen zapis ustanovitelja: "Z željo, da se dvigne pevska in glasbena kultura mest in podeželja na svojem področju, je istrski okrožni ljudski odbor ustanovil v Portorožu štiriletno nižjo glasbeno šolo s podružnicami v Bujah in v Kopru.

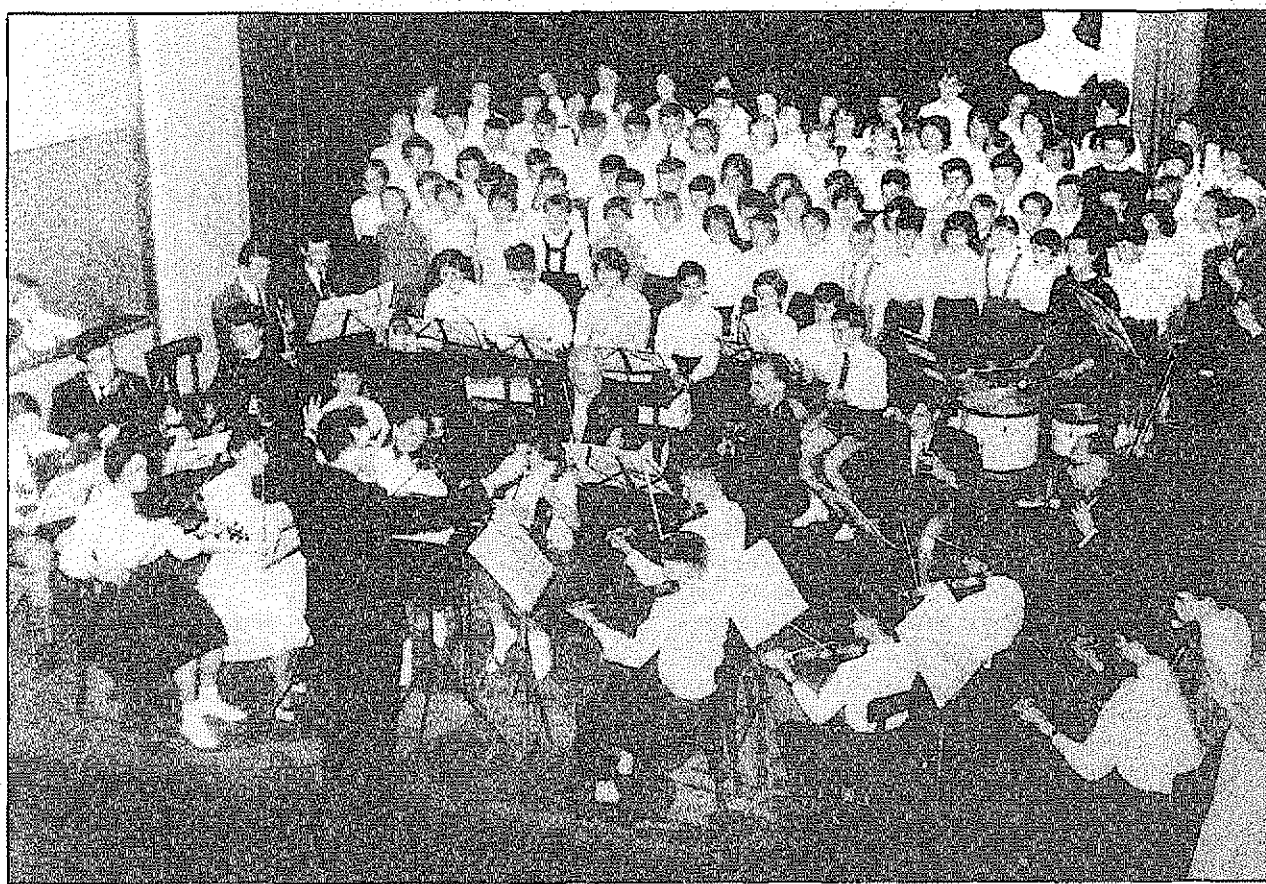
Do sedaj se je prijavilo okrog 200 učencev, med temi tudi italijanska mladina. Poleg zanimanja za instrumentalni pouk, vlada v večjih krajih okrožja, kakor v Kopru, Piranu, Portorožu, Bujah, Izoli, a tudi ponekod na deželi, živ interes za tečaje ritmičnega, plastičnega in folklornega plesa v zvezi s petjem in recitacijami.

Njena naloga je širiti napredno glasbo med našim ljudstvom, poživiti in poglobiti delovanje pevske in glasbenih društev, pomagati jim pri izbiri sporedov, oskrbovati jih z notnim materialom in jim stati ob strani pri vseh vprašanjih tehničnega značaja. Tako se bomo končno otresli čitalniške dobe in naša glasbena kultura bo korakala vzporedno s socialnim in gospodarskim napredkom našega ozemlja.

Da bo pa glasbena šola mogla izvrševati postavljeno si nalogo, je nujno potrebno ustanoviti na šoli knjižnico z dobrim kvalitetnim notnim materialom.

Glasbena šola v Portorožu ima 4 letnike. V vseh poučujejo zborna petje, v zadnjih dveh pa tudi igranje v orkestru. Od instrumenov poučujejo predvsem klavir, violino in violončelo.

Ob koprski gospodarski razstavi je istrski okrožni odbor nudil več kulturnih in muzikalnih prireditev ter s tem prikazal našo glasbeno umetnost na internacionalni ravni. Z ustanovitvijo pevovodskih tečajev, učiteljskega zbora in sedanje glasbene šole v Portorožu je dokazal, da hoče dati Istranom to, kar jim je bilo toliko desetletij odvzeto." (Kumar, 1948, 2)

Sl. 2: Koncert ob deseti obletnici Glasbene šole Koper, na katerem je skladatelj Ivan Šček v koprskem gledališču krstil svojih Deset pesmi za otroški zbor, Orffov inštrumentarij in godalni orkester. Učencem Glasbene šole Koper je dirigiral skladatelj sam.

Fig. 2: Concert at the tenth anniversary of the Koper School of Music, during which the composer Ivan Šček "christened", in the Koper Theatre, his Ten Songs for Infant Choir, Orff's Instrumentation and String Orchestra. The piece was conducted by the composer himself.

V drugem šolskem letu (1949/50) so se razmere na Glasbeni šoli v Portorožu nekoliko poslabšale. Ravnatelj S. Kumar je odšel na zdravljenje, njegova hči Vukosava pa na porodniški dopust. "Prostore v vili S. Marco je pričela komaj opazno, vendar zanesljivo zasedati vojaška godba. (Že znana zadeva z lisico in ježem.) Na novo nameščeni violinski pedagog Mirko Logar bi potreboval deset rok, da bi rešil položaj. Poučuje violino in teorijo, nadomešča ravnatelja in opravlja posle tajnika. In živi v večnem strahu, kaj bo s šolo." (Lovec, 1969, 7).

Po nalogu Okrožnega oddelka za prosveto so julija 1950 glasbeno šolo preselili iz Portoroža v Koper, v Verdijevo 9, opremo pa so spravili v dve sobi. Že decembra istega leta je Urad za pospeševanje gospodarstva po hitrem postopku postavil vso šolsko opremo na hodnik in se polastil obeh sob. Po dveh letih delovanja je bila Glasbena šola prisiljena prekiniti pouk. Nepodpisani kronist je v Istrskem tedniku zaradi tega

upravičeno tarna: "Z glasbeno šolo gre nekoliko težko. Učitelji so tu, učencev je na pretek ali pouka ni. Čeprav se že bliža februar. Naša javnost se že upravičeno sprašuje, kako je s pričetkom dela te toliko pričakovane srednje strokovne šole. Ta šola je bila namreč lani v Portorožu in je kaj pridno delala. Za letos so odločili njeno preselitev v Koper, ali si niso preje našli prostorov. Zgodilo se je, da so še iskali prostore, ko bi že morali imeti reden pouk. Učitelji čakajo in učenci tudi. Izgleda pa, da bo konec čakanja še ta mesec in da bo začel pouk s prvim februarjem." (Istrski tednik, 1951, 3)

Ko pa je Glasbena šola 1. maja 1951 pričela s poukom v novih prostorih nad Študijsko knjižnico na Trgu revolucije 2 (zdaj Trg Brolo 1), je Istrski tednik zapisal: "V kulturnem središču istrskih Slovencev v Kopru si utira pot tudi umetnost. Lahko rečemo, da pomeni za domače umetnike ravno letošnje leto važen prelom. Hitijska baletna skupina je pokazala še mnogo več,

kakor se je pričakovalo. Ob koncu letošnje spomladi je nova Glasbena šola vendarle dobila prostore, ki odgovarjajo potrebam. Med iniciatorji društva Slovenskih umetnikov v Kopru imamo tudi našega starega zašlužnega glasbenika Srečka Kumarja." (Istrski tednik, 1951a, 2)

Glasbena šola je tedaj dobila pisarno, šest manjših in eno večjo učilnico. Povečalo se je število učencev in v šolskem letu 1951/52 je izpite opravilo kar 114 učencev, ki so obiskovali pouk klavirja, violine, solo petja in folklornih plesov. Kronisti so našli tudi več glasbenih učiteljev, saj je na šoli tedaj poučevalo že šest stalnih in osem honorarnih glasbenih pedagogov.

Pet let po koncu vojne je Istrski tednik priobčil zapis o slovenskem šolstvu v takratnem Istrskem okrožju. Takole je pisal nepodpisani avtor: "Danes imamo samo v koprskem okraju nad 2000 otrok, ki hodijo v osnovno šolo; nad 300 jih obiskuje osemletko in nad 400 nižjo gimnazijo v Portorožu, koprsko gimnazijo ali portoroško učiteljsko. Če k vsemu temu prištejemo še ostale učence Gospodarske enoletne šole, Kmetijske šole v Škocjanu pri Kopru, Glasbene šole v Portorožu, Vajeniške šole in šole za gluhoneme ter slepe v Portorožu, tedaj lahko mirne duše zaključimo, da si nimamo kaj očitati za naše delo v teh nepolnih petih letih po osvoboditvi." (Istrski tednik, 1950, 6)

Decembra 1952 se je iz vojske vrnil Vladimir Lovec, ki so ga 1. marca 1953 z dekretom postavili za ravnatelja Glasbene šole Koper. Dotedanji ravnatelj Srečko Kumar se je zaradi bolezni in starosti upokojil. Zaradi velikega znižanja proračuna za leto 1953 je vodstvo šole moralo že januarja odpovedati sodelovanje z vsemi honorarno zaposlenimi glasbenimi pedagogi. Maja 1955 so Glasbeno šolo spet selili, tokrat v prostore v palači Gravisi-Barbabanca v Ulici stare pošte 2 (zdaj Gallusova ulica). Pri selitvi, ki so jo opravili 27. maja, so pomagali tudi učenci. "Ker so bili prostori zelo zane-marjeni, smo prosili za kredit," je zapisal tedanji ravnatelj Vladimir Lovec. (Lovec, 1969, 9)

Glasbena šola v Portorožu je imela tudi oddelek za ples, ki sta ga vodila zakonca Slavko Hiti in Vukosava Kumar-Hiti. Po preselitvi glasbene šole v Koper se je plesni oddelek leta 1952/53 osamosvojil in postal samostojna baletna šola, ki je uspešno delovala do leta 1975, ko so zaradi gmotnih težav še zadnji učenci odplesali graciozne korake. Vukosava Kumar-Hiti, ki je na Glasbeni šoli v Portorožu in potem v Kopru poučevala kar sedemnajst let, se takole spominja tistih časov in ljudi: "Takrat je vojska imela vse v rokah. Prva leta smo se morali kar naprej seliti, ves čas so nas metali ven; tako da smo morali imeti glasbeni pouk kar v našem stanovanju. Cele dneve smo preživljali z učenci. Vsi so se hoteli učiti klavir in zelo smo se morali potruditi, da smo kakšnega otroka prepričali, naj se vendar uči violine. Oče je iz Beograda pripeljal sedem klavirjev in veliko glasbene literature. Ne vem, kako je

vse to priskrbel. Danes se z veseljem v srcu najbolj spominjam učenk, ki sem ju poučevala na Glasbeni šoli v Kopru, Sonje Pahor in Marte Barta. Svojega očeta Srečka Kumra pa se spominjam kot velikega romantika. Rad je nosil tisti umetniški klobuk s širokimi kraji. Znal je tako živo in prepričljivo pripovedovati. Temperamentno in z dušo je razlagal vsebine skladb. Še uro pred smrtjo je preživel kot klavirski pedagog, saj so mu roke za vedno zdrsnile s tipk ravno takrat, ko je učenki razlagal vsebino skladbe, ki jo je igrala." (Gombač, 1998)

Srečko Kumar je bil ravnatelj kar treh glasbenih šol na primorskih tleh: v Škedenju, Gorici in Portorožu (Kopru). Najprej je poleti 1920 z dolgoletnim prijateljem Ivanom Grbcem, učiteljem na škedenjski osnovni šoli, ustanovil zasebno glasbeno šolo v Škedenju pri Trstu. Že prvo leto je šolo obiskovalo 28 učencev, vse pa je poučeval Kumar. Naslednje leto sta se mu pridružila Mirko Logar, ki je poučeval 'gosli', in Ivan Grbec, ki je skrbel za 'glasbene vede' (nauk o glasbi). Organizirali so glasbene večere, na katerih so izvajali Lajovčeve, Škerjančeve, Kogojeve, Koporčeve in druge skladbe slovenskih skladateljev. Očitno so želeli občinstvo seznanjati tudi z deli slovenskih ustvarjalcev, ki so bila manj znana, manj cenjena ali morda nerazumljena, in vzbuditi zanimanje in ljubezen do slovenske glasbene literature. Na teh glasbenih večerih so nastopili tudi pianisti Ghita Bortolotti, Karmela Kosovel in Srečko Kumar, violinista Mirko Logar in Ivan Karel Sancin, skladatelji Marij Kogoj, Breda Šček in Karol Pahor, pesniki Albert in Karlo Širok, Stano Kosovel... (Budkovič, 1995). Glasbena šola v Škedenju se je leta 1922 združila z matično glasbeno šolo v Trstu.

Kumarjevi življenjepisci so ugotovili, da je bil Kumar eden prvih slovenskih pianistov, ki je igral in poučeval klavir 'po novi klavirski tehniki', torej ne z udarjanjem prstov po tipkah, temveč igranje s celim telesom. Po njegovem mnenju je bila stara tehnika, ki je slonela na udarjanju na tipke, zelo mehanska in pretrgana. Pri novi tehniki pa se prsti naravnost vsesajo v tipke, ne delajo samo konci prstov, pač pa celotno telo. Tako igranje se najbolj približa najpopolnejšemu inštrumentu - človeškemu glasu. Prepričan je bil, da se večina glasbenih učiteljev zadovoljuje le s tem, da zadosti zunanji formi, in gre mimo glasbene poezije. Pianisti pa ne bi smeli zanemarjati klavirske tehnike, ker jo potrebujejo. Bistvena prvina vsake umetnosti ni tehnika, temveč čustvo. Kot slovenski glasbeni učitelj se je pri učencih zavzemal, da so igrali predvsem slovensko klavirsko literaturo. Spoznal je namreč, da morajo slovenske skladbe najprej in predvsem izvajati slovenski poustvarjalci.

Srečko Kumar je bil uspešen pianist, vendar pa je koncertiranje opustil, ko je ugotovil, da občinstvo še ni bilo zrelo za klavirsko glasbo. Prirejal je veliko koncertov, igral tudi v neakustičnih dvoranah in na slabih klavirjih, ljudje pa so večinoma ostajali hladni. Spoznal

je, da je zborovsko petje veliko bliže ljudem, zato je opustil koncertiranje in se lotil zborovodstva. Drugo glasbeno šolo, "drugó obnovo glasbenega prosvetnega življenja na Goriškem," kot je sam dejal, je leta 1946 'prevzel' v Gorici. V gostilniški sobi na Kornu se je zbralo več kot šestdeset učencev, ki so bili željni glasbene, jezikovne in splošne kulture. Tretja glasbena šola pa je zrasla v Portorožu.

Srečko Kumar je bil dober organizator, ljudje pa so ga imeli radi, saj je bil vesele in komunikativne narave. V njegov dom na Goriškem so radi zahajali znani slovenski umetniki in organizirali literarno-glasbene večere. Prihajali so Josip Ribičič, brata Širok, Marij Kogoj, France Bevk, Fran Venturini, Ivan Karel Sancin, Avrelija Sancin, Breda Šček, Vasilij Mirk, Karol Pahor, Ivan Grbec, Ghita Bortolotti, Marij Kogoj, prijateljeval pa je tudi z Venom Pilonom in drugimi slovenskimi slikarji. Oče največjega primorskega pesnika Srečka Kosovega, Anton, je tesno sodeloval s Kumrom in pripravljaj rokopišno zborovsko zbirko.

Kumar je že leta 1908, takrat še kot učiteljskičnik, v Kopru vodil zbor in orkester učiteljskičnikov. Po petinštridesetih letih pa je v Kopru tudi zaključil službovanje in se upokojil. Umrli je 9. februarja 1954 na svojem domu v Portorožu, star 66 let. Pokopali so ga v rojstni vasi v Goriških Brdih, kjer so mu postavili tudi spomenik, delo akademskega kiparja Borisa Kalina.

"Srečko Kumar je umrl. Z njim je legel v grob eden naših najagilnejših, najposobnejših in najnaprednejših glasbenih delavcev in zborovskih dirigentov. Ni bil le razgledan glasbenik, ni bil le neumoren organizator in novotar, temveč tudi dober človek ter dovtipen in ljubezniv tovariš, ki je znal s svojo zgovornostjo izpreobrniti in navdušiti za svoje načrte najbolj zagrizene skeptike. Pri tem mu je pomagal tudi njegov zdrav življenjski optimizem, ki ni poznal ovir. Mnogo njegovih učencev še živi raztresenih med narodom, zato njegovo delo z njim ni umrlo, temveč bo še dolgo živeło." (Groebming, 1954, 3)

"Srečko Kumar je bil preveč dinamičen, preveč je bilo v njem svetega umetniškega ognja, preveliko je bilo število njegovih načrtov in odgovarjajočih izvedb, da bi mogli to opraviti le z bežnimi besedami. Bil je priznan pianist, bil je eden naših najboljših zborovodij, vnet organizator pevskih zborov, čislán pedagog, skrbel pa je še posebej za naš pevski naraščaj. Do nove glasbe si je ustvaril jaseń odnos in bil vedno med prvimi, ki so zvesto in pogumno začeli hoditi nova pota v javnem delovanju na glasbeno-kulturnem področju." (Mirk, 1954, 49-50)

GLASBENA ŠOLA IN KONCERTNO ŽIVLJENJE V KOPRU

Organizacija koncertov, tega neposrednega stika z glasbeno umetnostjo, ni lahka naloga. Za to so bili in bo-

do vselej potrebni pravi ljudje. Tisti, ki so sami glasbeniki, učitelji glasbe ali pa glasbo ljubijo nadvse, skratka taki, ki so pripravljeni žrtvovati veliko prostega časa in osebne energije. In takšen je bil krog učiteljev na Glasbeni šoli v Kopru. Dobro so se zavedali, kako pomemben dejavnik sta glasba in glasbeno življenje mladih ljudi pri razvoju njihovega mladostnega, ustvarjalnega življenja. Zato so si v svoj vzgojni program zapisali tudi nalogo, da bi vzgojili občinstvo, ki bi - ob že uveljavljenih glasbenih usmeritvah - znalo spremljati tudi zahtevnejša glasbena dela, ki bi bilo zmožno sprejemati najnovejša glasbena iskanja, ki bi znalo ceniti tudi slovensko glasbeno ustvarjalnost... Pedagogi Glasbene šole pa so z ustanovitvijo Društva prijateljev glasbe leta 1963 tudi dokazali, da si je prebivalstvo Slovenske Istre še kako želelo kvalitetnih glasbenih večerov.

Čeprav se je Glasbena šola Koper iz leta v leto spopadala s hudimi denarnimi težavami, ji je uspelo oblikovati temelje za koncertno atmosfero. Njeni pedagogi niso skrbeli samo za čimbolj kakovosten pouk, temveč so organizirali tudi nastope učencev izven glasbene šole. Učencem in njihovim staršem so želeli ponuditi kakovostne koncertne večere znanih glasbenikov. Iz leta v leto večji obisk in vedno bolj kakovostna raven šolskih nastopov sta dokazovala, da Glasbena šola Koper postopoma prerašča amaterske okvire in kriterije. Visoko raven so ji priznavali tudi republiški inšpektorji, ki so šolo obiskovali večkrat na leto, saj so jo prištevali med najboljše nižje glasbene šole v Sloveniji.

Nastopi učencev so vsakokrat do zadnjega kotička zapolnili tako učilnice in dvorano v sami Glasbeni šoli kot tudi gledališko dvorano. V brošuri, ki je izšla ob dvajsetletnici Glasbene šole Koper, lahko na osmi strani preberemo: "10. maja 1955 je bila ob 20. uri javna produkcija, na kateri je prvič sodeloval osemnajstčlanski šolski orkester. Bila je v veliki dvorani gledališča, ki je bila popolnoma zasedena, tako da so poslušalci še stali v parterju in na galerijah." O širjenju glasbene dejavnosti zgovorno priča tudi naslednji citat iz istega vira: "Decembra 1955 je tov. Ivan Šček napisal glasbo h Golievi pravljicični igri 'Princeska in pastirček', ki jo je uprizorilo Gledališče Slovenskega primorja. Pri uprizoritvi so sodelovali učenci in profesorji Glasbene šole. Dirigiral je tov. Šček sam." (Lovec, 1969, 8)

Čast nastopa na enem izmed solističnih koncertnih večerov v dvorani Glasbene šole Koper je pripadla tudi domači umetnici, pianistki in pedagoginji glasbene šole Ivani Lipoglavšek, ki je takrat prišla iz Maribora. O koncertu, ki je bil v sredo, 18. decembra 1957, je Slovenski Jadrán poročal: "Ta dogodek ni bil pomemben samo za Glasbeno šolo, ki je koncert organizirala, temveč sploh za koprsko kulturno življenje, saj se je zgodilo prvič, da je bila dvorana nabito polna poslušalcev. Druga pozitivna plat prireditve je bila v tem, da za ta koncert ni bilo treba prositi zunanjih glasbenikov, ker je tokrat nastopila domača umetnica. Takšno iniciativo je treba

samo pozdraviti. Morda ne bi bilo napačno, če bi tudi Zavod Primorske prireditve organiziral nekaj kvalitetnih glasbenih večerov, za katere bi prav gotovo bilo dovolj zanimanja.

Prizadevanje Glasbene šole v Kopru je rodilo prvi uspešen sad. Pozornost, s katero so učenci Glasbene šole spremljali izvajanje svoje učiteljice, kaže, da je imel prvi koncert tudi velik vzgojni pomen. /.../ Navdušen aplavz ob koncu je bil lepa nagrada za umetničin trud in obenem dokaz, da si podobnih solističnih in komornih večerov koprsko občinstvo še želi." (Slovenski Jadran, 1957, 7)

O pomenu tega koncerta lahko v časopisnem izrežku, ki ga hrani pianistka, beremo tudi tole: "Koprsko Glasbena šola, ki ima že vse pogoje, da kmalu postane tretja slovenska Srednja glasbena šola, se je do letošnjega šolskega leta spoprijela s težavami kadrovskega značaja. Te probleme je rešil prihod mariborske pianistke in koncertantke Ivane Lipoglavšek. Sestava sporeda ni bila v stilnem pogledu niti nova niti je predstavljala kaj posebnega. To pa za zdaj v Kopru še ni potrebno, zlasti še, ker je ključna naloga vseh organizatorjev in koncertantov predvsem ta, da si v Kopru pridobijo koncertno občinstvo. To v resnici ni tako lahko. V tem slovenskem obalnem mestu so v zadnjih letih gostovali številni domači in tuji umetniki, s koncertnim občinstvom pa je bilo v vseh teh primerih vselej kaj narobe. Saj je razumljivo: domače prebivalstvo se je v desetletjih 'rimske kulture' prekleto malo kulturno izraževalo, po vojni pa se še do danes iz dneva v dan spreminja sestav prebivalstva obalnega pasu in je torej jasno, da si za zdaj pač ni mogoče 'omisliti' stalne koncertne publike. Potrebno bo nemara nekaj desetletij, preden bomo lahko pred pričami govorili o pravem in zanesljivem koncertnem občinstvu. Zato se sliši skoraj neverjetno, da je bila dvorana koprške Glasbene šole dobesedno nabito polna..." (Lipoglavšek, 1957)

Ivana Lipoglavšek se še danes z velikim žarom spominja tistih razburljivih mladostnih trenutkov: "Na koncertih v Glasbeni šoli je bilo enkratno vzdušje, poslušalcev pa je bilo toliko, da so morali otroci sedeti kar okoli klavirja. Očitno je bilo, da so bili vsi lačni muzike in so kar hlatali po kulturnih užitkih. Učenci niso bili navajeni, da so tudi njihovi učitelji lahko priredili koncertni večer. Tako se je zgodilo, da je učenka Vlasta Lovčeva pred mojim koncertom zaradi treme bruhala. Vse glasbeno življenje so doživljali izredno čustveno. Ni bilo pomembno, kakšne znamke je klavir, samo da smo lahko 'špilali'. Ni bilo tako, kot je danes, ko moraš učence glasbenih šol skoraj prisiliti, da gredo na koncert. Danes so ljudje prenasršeni vsega, televizije, radia, plošč..."

Nikdar in nikoli nisem dobila plačila za svoje koncertne večere, nikoli nisem nič vprašala in niti pričakovala nisem, da bi mi kdo kaj plačal. Mnogokrat se je pripetilo, da sem ves večer presedela na odru, ker sem,

poleg svojih solističnih točk, na klavirju spremljala kakšnega solopevca, zbor, korepetirala baletne točke Vuke Hiti. Samo otvoritveni govor je bil brez moje spremljave. Danes vsak koncertant postavi najprej ceno za svoj nastop. Koncerti, ki so zastoj, niso cenjeni, na tiste, za katere se mora plačati visoka cena, pa ljudje kar derejo." (Lipoglavšek, 1997)

Po koncertu, na katerem so 1. aprila 1958 na Glasbeni šoli Koper nastopili violinista Maksimilijan in Olga Skalar ter pianistka Ivana Lipoglavšek, je časopisje za tisti čas dokaj nazorno polemiziralo: "Za umetniško prireditve, zrastle iz domačih kali, je potrebno precej poguma in tiste nepogrešljive navdušenosti, ki premaguje vse težave, celo predsodke, da domača umetnost ne more biti kaj prida. Pomanjkanje koncertov nasploh je privedlo koprsko Glasbeno šolo do tega, da je pričela z lastnimi močmi prirejati umetniške večere, ki po eni strani izpolnjujejo kulturne vrzeli, po drugi pa služijo pedagoškim ciljem samega zavoda." (Lipoglavšek, 1958) V tistem času sta imela večerna nastopa še pianista Pino

Sl. 3: Srečko Kumar (1888-1954), ustanovitelj in prvi pedagog Glasbene šole Portorož, ki so jo leto pozneje - ustrezno preimenovano - preselili v Koper.

Fig. 3: Srečko Kumar (1888-1954), founder and first pedagogue of the Portorož School of Music, which was a year later moved - suitably renamed - to Koper.

Buonomo iz Neaplja in Nino Gardi iz Vidma. Iz ohranjenih dokumentov lahko razberemo, da vsi nastopajoči za svoje koncerte niso prejeli nobenega plačila.

Tudi 19. maja 1961 je Slovenski Jadran pisal o izredni glasbeni aktivnosti v Kopru in okolici: "Glasbena šola v Kopru je počastila občinski praznik in 10-letnico svojega delovanja s svečanim koncertom, ki je bil 13. t. m. v nabito polni dvorani koprskega gledališča. Spored, ki je imel dva dela, so izvajali solisti, zbor in orkester. Ob navdušenem ploskanju občinstva je učiteljskemu zboru Glasbene šole čestitala v imenu občinskega sveta za kulturo in prosveto tovarišica Marta Trobec, učiteljice pa so jim izročile šopke cvetja.

S skrajšanim sporedom je naslednji dan nastopila Glasbena šola tudi v Marezigah, v tem tednu pa je priredila še dva koncerta za šolsko mladino." (Lovec, 1969, 30)

Po razpadu Gledališča Slovenskega primorja je leta 1959 skrb za oživitev kulturne dejavnosti v Istri prevzel Zavod Primorske prireditve. Organiziral je gledališka gostovanja, priredil nekaj koncertov, poletja pa je skušal popestriti z opernimi predstavami in baletnimi prireditvami. V Kopru so več let organizirali tudi Jugoslovanski folklorni festival. Leta 1960 so v dvorani Glasbene šole v Kopru organizirali večere glasbe in umetniške besede, ki so jih imenovali 'saloni'. Med drugimi so takrat nastopili tudi violinisti Dejan Bravničar, Olga Skalar, Josef Suk, pianistki Dubravka Tomšič in japonka Sumiko Juichi, Slovenski oktet in drugi.

Zavod Primorske prireditve ni uresničil zastavljenih nalog in ni postal prireditvena poslovalnica. Finančni položaj občine se je slabšal, denar za kulturne prireditve pa je usihal. Občina je v tistem času tudi zmanjšala proračuna za Glasbeno šolo Koper, tako da je bil ogrožen celo obstoj same šole. "Črtati vse honorarje, znižati izdatke na minimum, zvišati šolnino na najvišjo možno mero," beremo v spominih na minulo delo v brošuri ob 20-letnici Glasbene šole Koper. Takrat se je bilo treba boriti za samo Glasbeno šolo "in dokazovati upravičenost njenega delovanja, kakor tudi pojasnjevati pomen in nujnost glasbene vzgoje v celoti za kulturni razvoj cele Primorske." (Silič, 1983) Tako je ob koncu petdesetih in v začetku šestdesetih let v Kopru zavladalo pravo kulturno mrtvilo.

Prebivalci Kopra so torej iz leta v leto vse bolj pogrešali koncertne dogodke, saj so v glasbi začeli iskati notranjo bogatitev vsakdanjega življenja, morda tudi potešitev neuresničenih želja po boljšem življenju. Tudi takratno primorsko časopisje je priobčilo več zapisov o prevladujoči kulturni suši v Kopru in okolici. Mirko Logar, učitelj violine na Glasbeni šoli Koper, je februarja 1963 v Slovenskem Jadranu zapisal: "Med plodove naglega razvoja tehnike prištevamo tudi kino, radio in televizijo. Čeprav so te iznajdbe že zelo izpopolnjene, nam vendar ne morejo nuditi niti igre niti glasbe v tisti pristnosti in neposrednosti, v kakršni doživljamo dram-

ske in glasbene stvaritve v gledališču in v koncertni dvorani. Prav tako je nekaj čisto drugega, če poslušamo orkester RTV Ljubljana v dvorani koprskega gledališča, ali pa sledimo prenosu ob sprejemniku, ki nam nikdar ne more nuditi prave zvočne slike v tisti popolnosti, kakor jo slišimo ob koncertu v dvorani. Prebivalci manjših krajev smo prikrajšani za številna umetniška doživetja, ki so dostopna ljudem v večjih centrih; na razpolago so nam le surogatne izvedbe v kinu, na radiu in televiziji." (Logar, 1998, 3)

Konec leta 1962 so pedagogi Glasbene šole začeli razmišljati o ustanovitvi društva, ki bi lahko premostilo krizo na koncertnem področju, in celo zahtevali lastno gledališče in lasten orkester. Sedanji ravnatelj Glasbene šole Koper Borut Logar pa je v svojih spominih zapisal: "Po eni izmed predstav Ščekovega 'Botra petelina' v koprskem gledališču v okviru praznovanja dedka Mraza leta 1962, pri kateri sem sodeloval kot dirigent orkestra Glasbene šole Koper, smo v krogu glasbenikov, učiteljev Glasbene šole in sodelavcev glasbenega oddelka Radia Koper razglabljali o nujnosti organiziranega koncertnega življenja v Kopru. Tu se je porodila ideja o ustanovitvi društva - koncertne poslovalnice, ki so jo potem tako imenitno izpeljali Ivan in Katja Silič, Vladimir Lovc, Ivan Šček in moj oče Miroslav Logar, da omenim samo najzaslužnejše. Tem so se pri vodenju društva od samega začetka pridružili še nekateri starši učencev koprške glasbene šole kot Mirko Zupančič in Ado Vran, ki sta devet let skrbela, prvi za oblikovanje in tisk koncertnih listov in plakatov, drugi pa za vodenje blagajniških poslov. Sam sem na prvem sestanku dobil častno nalogo - gledano iz današnje časovne oddaljenosti - da sem kot študent AG v Ljubljani posredoval Triu Lorenz ponudbo za prvi koncert v Kopru 4. marca 1963." (Logar, 1998)

Tedanje dogajanje na Koprskem dokumentira tudi zapis Mirka Logarja: "Ob koncu decembra 1962 je Baletna šola v Kopru priredila za mladi rod balet po pripovedki Ivana Trinka 'Boter Petelin'. Glasbo za ta balet je skomponiral Ivan Šček, izvajal pa jo je šolski orkester Glasbene šole v Kopru pod vodstvom Boruta Logarja.

Po eni strani smo se pogovarjali o vtisih, ki jih je prireditev napravila na šolsko mladino, saj so posebno otroci izven Kopra strme občudovali - morda prvič na odru - pravljичni svet baleta in glasbe. Razgovor je nanesel na uspehe, ki so jih dosegli.

V januarju smo se spet sestali in se odločili za ustanovitev Društva prijateljev glasbe v Kopru, ki naj bi s prirejanjem koncertov in predavanj skrbelo za glasbeno vzgojo mladine in oživilo to kulturno panogo za vse ljubitelje dobre glasbe v Kopru in sosednjih občinah." (Logar, 1969, 28-29)

Tako so se zbrali koprski ljubitelji glasbene umetnosti in v en glas zagotovili, da bodo poskušali vsaj po eni plati poživiti kulturno dogajanje in vsaj delno omiliti

ter zapolniti nastalo praznino in - ustanovili Društvo prijateljev glasbe Koper, eno izmed prvih tovrstnih društev v takratni Sloveniji, s sedežem na Glasbeni šoli Koper v palači Gravisi-Barbabanca, v najpomembnejši koprski baročni stavbi. Pred ustanovitvijo Društva resda ni bilo veliko glasbenih prireditev, vendar pa so prav glasbeni večeri, ki jih je pripravljala Glasbena šola, napovedovali rojstvo društva. Nekateri učitelji Glasbene šole Koper so bili tudi predsedniki društva (na primer Borut Logar, Marija Gombač, Ksenija Kos). Zato lahko mimo trdimo, da se je Društvo prijateljev glasbe rodilo iz hotenj glasbenih pedagogov Glasbene šole v Kopru, ki so bili in ostali vse do danes njegova srce in duša.

"Začelo se je nekako zasebno, zavoljo prijateljstva in dobrega namena. Ta ali oni, ki se je na koprski Glasbeni šoli trudil vcepiti mladim ljudem ljubezen do glasbe, je imel prijatelja ali dobrega znanca, treba ga je bilo samo poprositi, naj pride v Koper podariti otrokom in odraslim kanček svoje umetnosti," je zapisal Vladimir Lovec ob 20. obletnici društva. Ustanovitelji DPG so leta 1963 za najnujnejše potrebe društva uporabili kar lasten denar in nato iz leta v leto kljubovali novim in novim viharjem, najpogosteje seveda finančnim. Ob tem predsedniki in člani društva za delo največkrat niso prejeli kakšnega ustreznega plačila.

Tri desetletja in pol neprekinjenega delovanja (1963/1999) je za Društvo prijateljev glasbe Koper obdobje, v katerem se mu je uspelo globoko zasidrati v zavest kulturnega življenja tako v Slovenski Istri kakor tudi v Sloveniji. Na podlagi ohranjenih dokumentov lahko ugotovimo, da je v petintridesetih letih priredilo več kot 540 koncertov, bodisi večernih za odrasle ali popoldanskih za mladino, na katerih je nastopilo več tisoč domačih in tujih glasbenikov. Društvene koncerte je v petintridesetih koncertnih sezonah obiskalo več kot 57.300 poslušalcev.

Pomembna je bila (in je še vedno) tudi estetsko-vzgojna odločitev društva za popoldanske koncerte za mladino, ki so jo želeli postopoma privajati k boljšemu

vrednotenju umetnin domače in svetovne glasbene kulture. Popoldanski mladinski koncerti v prijetni dvorani glasbene šole so bili vedno dobro obiskani, običajno pa so izvajalci igrali nekoliko skrajšan večerni program ali pa so zahtevnejše skladbe nadomestili z lažjimi, razumljivejšimi in prijetnejšimi za uho. Koncerti niso bili daljši kot uro, med mladimi poslušalci pa so poželi burne aplavze, tako da so pogosto izprosili tudi dodatne skladbe. Nadvse pomembno pa je bilo dejstvo, da tehtnost in vrednost izvedb nista nikdar zaostajala za večernimi koncerti.

ZAKLJUČNE MISLI

Petdeset let je minilo od prvih tonov v jesenskih mesecih leta 1948 v vili Gini v Portorožu. Ti negotovi, pa vendarle nadvse entuziasmični zveni klavirja so pomenili povojni začetek vsega glasbenega šolstva v Slovenski Istri, ki poleg izobraževanja mladih glasbenikov še dandanes kroji in soustvarja tudi koncertni utrip Slovenske Istre. Ob koncu prvega šolskega leta pred petdesetimi leti je na Glasbeni šoli v Portorožu opravilo izpite 74 učencev, danes pa se vsako leto vpiše na Glasbeno šolo Koper več kot 540 učencev. V šolskem letu 1948/49 sta na šoli poučevala samo ravnatelj Srečko Kumar in njegova hči Vukosava Kumar-Hiti, v šolskem letu 1998/99 pa na šoli deluje trintrideset rednih glasbenih pedagogov in štirinajst zunanjih sodelavcev.

Danes se Glasbena šola Koper, ki od leta 1967 deluje v okviru Centra za glasbeno vzgojo, v katerem sta tudi glasbeni šoli v Izoli in Piranu, z visoko strokovno usposobljenostjo in jasnimi pojmi o tem, kakšno mora biti glasbeno izobraževanje, pripravlja na vpis prve generacije mladih glasbenikov, ki se bodo v šolskem letu 1999/2000 odločili za študij glasbe na umetniški gimnaziji v Kopru.

ESTABLISHMENT OF THE FIRST SCHOOL OF MUSIC IN SLOVENE ISTRA

Marija GOMBAČ

Musical Education Centre, SI-6000 Koper, Gallusova 2

e-mail: Marija.Gombac@guest.arnes.si

SUMMARY

After the Second World War, the general economic restoration was immediately followed by a rapid development of the educational system, culture and art in Slovene Istra as well, although the period of an all-round development began only after the signing of the London Memorandum in October 1954. In spite of the fact that only a few concerts were held there it can be said that the social activities in villages and towns were quickly resumed. Various choirs, folklore and recitation groups were formed.

The history of the Koper School of Music, the first school of this kind in Slovene Istra, dates back to 1948 when

founded, in Portorož, by the pedagogue, conductor and pianist Srečko Kumar (1888 - 1954), who was certainly one of the most outstanding personalities not only in the sphere of the Primorska choir singing but also of the entire musical education of the Primorska region.

The School was in 1950 moved from Portorož to Koper. From 1967 onwards it has been functioning within the framework of the Musical Education Centre, the same as the music schools of Izola and Pirani. At the end of the first school year half a century ago, the Portorož School of Music was attended by 74 pupils, while at present more than 540 enrol each year. In the school year 1948/49, the only teachers there were Srečko Kumar (who was also its headmaster) and his daughter Vukosava Kumar - Hiti, while in the year 1998/99 the School is employing thirty-three music pedagogues and fourteen non-resident associates. Although the Koper School of Music has been for years riddled with various existential problems, it managed to build the foundations for an appropriate concert atmosphere. Namely, in the period following the Second World War the educational manifestations still had the character of partisan meetings. A truly well organised concert life thus began, for the people of the Primorska Littoral, only after 1963 when the Koper School of Music teachers founded, with the aid of some non-resident associates, the so-called Friends of Music Society.

Key words: music, educational system, Slovene Istra, Koper

LITERATURA

- A. B. (1948):** Praznik naše pesmi v Kopru. Primorski dnevnik 4. 4. 1948. Trst, 2.
- Arhiv Društva prijateljev glasbe Koper.**
- Arhiv Glasbene šole Koper.**
- Beltram, V. (1997):** Razvoj šolstva. V: Zbornik Primorske - 50 let. Knjižnica Primorskih novic 5. Koper, Primorske novice, 202-208.
- Budkovič, C. (1995):** Glasbeno šolstvo na Primorskem. V: Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II. Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 381-392.
- C. R. (1958):** Od baroka do sodobnosti. Časopisni izrezek, april 1958, arhiv Ivane Lipoglavšek.
- Gombač, M. (1998):** pogovor na domu Vukosave Hiti, 3. 9. 1998.
- Groebling, A. (1954):** Srečko Kumar. V: Naši zbori IX/2. Ljubljana, 3.
- Jelerčič, I. (1980):** Pevsko izročilo Primorske. Trst, Založništvo tržaškega tiska, 95-188.
- Kalan, L. (1948):** Prosvetna konferenca v Portorožu v znamenju tekmovanja. Primorski dnevnik 11. 3. 1948. Trst, 2.
- Kumar, S. (1948):** Glasbena šola v Portorožu. Primorski dnevnik 22. 12. 1948. Trst, 2.
- Letna poročila** Centra za glasbeno vzgojo Koper (1969-1998), Koper.
- Lipoglavšek, I. (1997):** osebno pričevanje ob 35. obletnici DPG. Koper, 1. 10. 1997.
- Logar, B. (1998):** Mojih 16 let pri DPG Koper. Tipkopis ob 35. obletnici DPG Koper, 11. januarja 1998.
- Logar, M. (1963):** Društvo prijateljev glasbe. Slovenski Jadran, 22. 2. 1963. Koper, 3.
- Logar, M. (1969):** Društvo prijateljev glasbe. V: 20-letnica Glasbene šole v Kopru. Koper, Center za glasbeno vzgojo Koper, 28-29.

- Lovec, V. (1969):** Ob robu šolske kronike. V: 20-letnica Glasbene šole v Kopru. Koper, Center za glasbeno vzgojo Koper, 5-27.
- Lovec, V. (1983):** Dvajset let Društva prijateljev glasbe v Kopru. Rokopis v arhivu DPG Koper.
- Mirk, V. (1954):** Srečko Kumar. V: Grica I/4, Ljubljana, 49-50.
- M. Š. (1957):** Solistični koncert Ivanke Lipoglavšek. Slovenski Jadran 30. 12. 1957. Koper, 7.
- M. Š. (1957):** Solistični koncert ob morju. Časopisni izrezek, december 1957, arhiv Ivane Lipoglavšek.
- Istrski tednik (1950):** Velik napredek slovenskega šolstva v Istrskem okrožju. 23. 12. 1950. Koper, 6.
- Istrski tednik (1950a):** Prečitaj in seštej. 30. 12. 1950. Koper, 6.
- Istrski tednik (1951):** Kako je s glazbeno šolo v Kopru? 20. 1. 1951. Koper, 3.
- Istrski tednik (1951a):** Ob ustanovitvi društva Slovenskih umetnikov v Kopru. 15. 6. 1951. Koper, 2.
- Istrski tednik (1951b):** Rast prosvete v naših krajih. 30. 11. 1951. Koper, 5.
- Istrski tednik (1952):** Naša kultura ter umetniška dejavnost. 30. 10. 1952. Koper, 5.
- Primorski dnevnik (1948):** Kulturno-prosvetno delo. 25. 3. 1948. Trst, 2.
- Primorski dnevnik (1948a):** Slovenske pesmi v Kopru. 18. 4. 1948, Trst, 4.
- Primorski dnevnik (1951):** Rast prosvete v naših krajih. 30. 11. 1951. Trst, 5.
- Silič, I. (1983):** koncertni list slavnostnega koncerta ob 20. obletnici DPG, 4. 3. 1983, arhiv DPG.
- Soča (1949):** Sodobno glasbeno ustvarjanje. 15. 1. 1949. Gorica, 3.
- Soča (1949a):** Glasbene šole za razvijanje muzikalnosti. 29. 1. 1949. Gorica, 3.